Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 121. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 27-го ЧЕРВНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK WEDNESDAY, JUNE 27, 1956. No. 121. VOL. LXIII.

АЙЗЕНГАВЕР ПОЇДЕ НА КОНФЕРЕНЦІЮ ДО ПАНАМИ

ПРИЇЗД ІНДІЙСЬКОГО ПРЕМ'ЄРА НЕРУ ВІДКЛАДЕНО НА ПІЗНІШЕ НА ПРОПОЗИЦІЮ САМОГО НЕРУ

Вашингтон. — Пресовий секретар Білого Дому Дж. С. Гагерті повідомив, що президент Айзенгавер поїде на конференцію президентів американських держав, яка відбудеться в Панамі в днях 21-го і 22-го липня. Ця конференція мала відбутися 25 червня, але її відкладено внаслідок недуги президента Айзенгавера. Господар тієї конференції панамський президент Рікардо Аріяс Еспіноза вислав депеші до всіх інших американських президентів із повідомленням про нову дату конференції. Ця конференція має відзначити 130-річчя першої Панамської Конференції, яка відбулася в червні 1826 року і яку був скликав Сімон Болівар. Одночасно пресовий секретар Айзенгавера повідомив, що відкладено приїзд індійського прем'єра міністрів Джавагарлала Неру, який мав приїхати до ЗДА вже 7-го липня на приватні розмови з президентом Айзенгавером. Прем'єр Неру вислав депешу до Айзенгавера, в якій заявив, що не хотів би тепер приїздити до ЗДА, бо президент Айзенгавер може ще не буде на стільки здоровий, щоб без втоми міг конферувати. Президент Айзенгавер заявив у своїй депеші, що тільки конечність змушує його погодитися на пропозицію прем'єра Неру, бо не знає, чи 7-го липня він вже на стільки видужає, щоб міг бути господарем для індійського гостя. Айзенгавер пропонує, щоб індійський прем'єр подав пізніше дату, коли міг би прибути до ЗДА. Президент Айзенгавер при кінці цього тижня вийде зі шпиталю „Волтера Ріда" і після того або поїде на короткий час до Білого Дому або таки просто на свою фарму в Геттисбургу, Па., де буде далі видужувати. В неділю 1-го липня Президент відзначатиме з панею Айзенгавер 40-річчя свого одружіння. Президент житиме в Геттисбургу коло чотирьох тижнів, як це передбачали його лікарі зараз після операції, яка відбулася 9-го червня. Лікарські бюлетені повідомляють, що видужування Президента відбувається в „дуже добрім" темпі. Температура, пульс, віддих і тиснення крови пацієнта зовсім нормальні.

Помер адмірал фльоти Кінґ

Портсмут, Н. Г. — В Шпиталі Фльоти помер адмірал фльоти Ернест Дж. Кінґ у віці 77 років. Він нездужав на серце. При ньому був присутній його син комодор Ернест Дж. Кінґ молодший, який дістав відпустку з Пентаґону, коли довідався, що стан здоров'я його батька в неділю 24 червня погіршився. Адмірал фльоти Кінґ під час останньої війни займав становища головного команданта фльоти і шефа морських операцій. На вістку про смерть адмірала з морській базі станула на позір почесна сторожа, а батерія гармат віддала пошану померлому. Тіло покійного адмірала фльоти перевезуть літаком до столиці, де після віддання приписаних почестей, його зложать в похоронному заведенні в Бетесді, Мериленд. Присутні будуть представники департаменту оборони, військовости, дипломатичного корпусу і родина покійного. 27-го червня тіло небіжчика перевезуть до катедри, де при ньому стоятиме почесна сторожа аж до похоронної Богослужби, яка відбудеться в п'ятницю 29-го червня. Покійний похоронений буде на цвинтарі Морської Академії в Аннаполіс. Адмірал Кінґ вславився під час другої світової війни. В останніх роках він був дорадником секретаря оборони, секретаря фльоти та Президента.

Підвищення заробітних платень сталеварним робітникам приведе до збільшення цін сталі

Ню Йорк. — Під час зустрічі, влаштованої для преси, представники сталеварної індустрії виступили із заявами, що прийняття сталеварною індустрією домагань спілки Сталеварні Робітники Америки про підвищення заробітної платні й інші удогіднення приведе неминуче до збільшення цін продукованої сталі. Збільшити ціну сталі задумувала сталеварна індустрія ще в листопаді мин. року, але цілком актуальним стає це збільшення тепер в обличчі полагоди вимог робітництва про підвищення платні. Люди ознайомлені з ситуацією в сталеварній індустрії переконані, що ціна сталі буде підвищена на яких десять долярів на одну тонну. Досі ціна однієї тонни виносила не цілих 130 долярів. Переговори між спілкою сталеварних робітників і сталеварною індустрією тривають далі, але великих виглядів на позитивне їх закінчення немає. Великі сталеварні компанії домагалися початково в заміну за підвищення платень підписання спілкою зобов'язання, що робітники не будуть страйкувати на протязі найближчих п'яти років. Згодом вони обнизили цей реченець до трьох років, але пропонована ними підвишка заробітної платні не задовольняє сталеварних робітників. Великі сталеварні компанії приготовляються вже до страйку і доручили керівникам фабрик гасити вогонь у сталеварних коминах.

73 відсотки запитуваних твердять, що Айзенгавер буде кандидувати

Принстон, Н. Дж. — Інститут Публічної Опінії д-ра Ґуллупа опитував виборців, що вони думають про кандидатуру президента Айзенгавера. На основі цього опитування, яке відбулося 9-го червня, д-р Геллуп твердить, що три виборці на кожних чотири запитуваних вірять, що Айзенгавер буде кандидувати на президента, хоч 9-го червня він перебув операцію частини тонкої кишки. Тепер більша скількість виборців вірить в кандидатуру Айзенгавера, ніж це було перед 29 лютого, коли Айзенгавер ще не був рішився, чи кандидувати другий раз. 73 відсотки запитуваних осіб заявили, що Айзенгавер буде кандидувати; 18 відсотків твердять, що ні, а 9 відсотків заявили, що не знають. На основі партійної приналежности голоси тих запитуваних осіб представляються так: 1. Айзенгавер буде кандидувати: 84% республіканців, 64% демократів, 74% — незалежних. 2. Не буде кандидувати: — 9% республіканців, 26% демократів і 17% незалежних. — 3. Не знають: 7% республіканців, 10% демократів і 9% незалежних. Якби тепер відбувалися вибори, то 62 відсотки голосували б на Айзенгавера, 35 відсотків на Стівенсона, а 3 відсотки ще не є рішені. Тепер за Айзенгавером заявляється більше виборців ніж це було під час попередніх опитувань.

Гарриман твердить, що його виберуть кандидатом на президента

Атлантик Сіті, Н. Дж. — Нюйоркський губернатор Аверелл Гарриман, який бере участь в річній конференції губернаторів, заявив на пресовій конференції, що його наименують демократичним кандидатом на президента. Він сказав, що станеться це аж на якомусь дальшому голосуванні, бо в перших голосуваннях голоси будуть розбиті. Він влаштовує прийняття для губернаторів, на якому зможе обговорювати справу своєї кандидатури. „Я не буду ходити до губернаторів і тримати їх за ґудзики їхніх блюзок, — сказав Гарриман, — але розмовлятиму з кожним, хто цього забажає". На думку Гарримана, Демократична партія потребує сильного кандидата, який схвалював би скасування расової сеґреґації в школах. Республіканський губернатор із Каліфорнії Ґудвін Дж. Найт передбачає, що вибори виграє Айзенгавер. Демократичний губернатор із Ню Джерзі Роберт Б. Майнер сказав, що якби тепер відбувалося голосування, то Айзенгавер здобув би більшість в цьому стейті, хоч позиція демократів тепер сильніша як була під час попередніх виборів.

Стівенсон уже в першому голосуванні дістане 301.5 голоса

Вашингтон. — Пресова агенція „Ассошіейтед Пресс" підрахувала на основі опитувань, що демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон дістане вже під час першого голосування 301.5 голоса на Демократичній Номінаційній Конвенції, яка почнеться 13-го серпня в Шикаґо. Згідно з обрахунком цієї самої аґенції, сенатор Естес Кіфовер дістане в першому голосуванні 165 голосів, губернатор Аверелл Гарриман — 110.5, сенатор Линдон Джаксон — 57, губернатор Френк Лавші — 54.5, сенатор Стюарт Саймінгтон — 46.5, губернатор Менмен Вільямс — 44, а інші кандидати на президента — 13. Крім того є 356 голосів, про які невідомо, на кого вони впадуть. Всіх голосів буде на цій конвенції 1,372, і щоб бути вибраним на кандидата — то треба мати 686.5 голоса. З повищого виходить, що буде завзята боротьба між демократами за те, хто має очолювати їхній виборчий список.

Світовий Банк відзначив 10-річчя свого існування

Вашинґтон. — 25-го червня Світовий Банк відзначив 10-річчя свого існування тим способом, що признав 150-ту позичку в своїй історії в сумі 75 мільйонів долярів. Ця позичка призначена великій індійській фірмі „Тата", яка продукує сталь. Перша позичка цього банку в 1947-му році становила 250 мільйонів долярів, і була признана Франції на повоєнну відбудову. Тепер Світовий Банк обмірковує позичку в сумі 200 мільйонів долярів для Єгипту на будову греблі „Асван" над Нілем. Ця гребля стала предметом холодної війни між Заходом і Сходом. Згідно з теперішнім станом цієї справи її будуватимуть за позичені в Світовому Банку гроші, які туди вложать ЗДА та Англія. ЗДА мають в цьому банку третю часть уділів, а банковий капітал становить 9 більйонів.

● У внутрішній Монголії, яка входить у склад комуністичного Китаю, урочисто святковано 729-річчя смерти Джинґісхана, що жив від 1162 до 1227 року. Недалеко Жовтої ріки в місті Езен Гороо збудовано восени минулого року великий мавзолей на честь Джинґісхана з музеєм. Роковини народин чи смерти Джинґісхана, найбільшого володаря - завойовника в історії монголів, святкується в Монголії щорічно.

Берію мав застрелити Мікоян

Згідно з інформаціями, одержаними з Совєтського Союзу французькими соціялістами, офіційна версія суджения і розстрілу Берії не відповідає правді. Берію мав застрелити його ж колеґа з „колективного проводу" перший заступник прем'єра Анастас Мікоян під час зібрання президії центрального комітету комуністичної партії на Кремлі. Мав згинути Берія, як і багато його жертв, від пострілу в потилицю. На фото: Берія (в окулярах) і Мікоян (з вусами) під час похоронів Сталіна.

У Лондоні починається конференція Коммонвелту

Лондон. — Від середи 27 червня ц. р. радитиме конференція Комонвелту, що його репрезентуватиме прем'єр Антоні Іден — водночас голова конференції — та вісім прем'єрів: Роберт Гордон Мензіс з Австралії, Луїс Ст. Лоран з Канади, Сідней Дж. Голланд з Нової Зеляндії, Иоганнес Стрійдом з Півн. Африки, С. В. Р. Д. Бандаранайке з Цейльону, Джаварал Неру з Індії, Мохаммед Алі з Пакістану і Вайкавнт Мальверн з Федерації Родезії. Із тих країн тільки Індія і Пакістан не визнають Єлисавети своєю володаркою, як суверенні республіки, тільки королевою Коммонвелту. Британський Коммонвелт нараховує 600,000.000 населення. Це вже сьома післявоєнна нарада членів Коммонвелту, а перша, на якій головуватиме Іден. Остання відбулась в лютому 1955 року під головуванням Черчила. Наради репрезентантів держав Коммонвелту не мають характеру конференції, де приймається постанови більшістю голосів, тільки обертаються в рямцях взаємної виміни поглядів з залишенням кожному права доходити самостійно до відповідних висновків. Цим разом головною темою нарад буде нова совєтська тактика „суперницької коекзистенції", торговельні відносини між членами Коммонвелту, конституційні проблеми, справи, зв'язані з комуністичним Китаєм, відносини в різних частинах світу, зокрема на Середньому Сході, питання існуючих військово-політичних союзів, питання існуючих англійських заморських баз, справа американських харчових резерв і такі „делікатні" справи, як індійсько-пакістанський спір за Кашмір, індійсько-португальський спір за Гою, англійсько-грецький спір за Кипр чи питання одного мільйона індійців на Цейльоні, які не мають ані індійського, ані цейльонського громадянства.

На Кипрі пострілили англійського суддю

Нікозія. — В понеділок пополудні револьверовими стрілами важко поранено англійського суддю Бернарда Вайдала Шова, який засудив був шістьох грецьких терористів на Кипрі на кару смерти. Шов їхав автом із відчиненим вікном вулицею Нікозії, під час сильного автомобільного руху. Коли авто на мить зупинилося, підбігли два юнаки, які з найближчої віддали через вікно віддали два стріли до судді. Обидві кулі поцілили його, але тільки важко ранили. Турецький поліціянт, який сидів біля водія, зіскочив і почав стріляти за атентатчиками, але вони вскочили до авта, що ждало на них, і від'їхали. 65-літнього суддю відвезено до шпиталю, де негайно переведено операцію. Англійська адміністрація за кару замкнула на неозначений час усі грецькі ресторани, каварні, бари, кіна, кабарети й театри, як також крамниці з одягами. Суддя Шов — далекий кревняк письменника Бернарда Шова — довгі роки служив в Кенії, потім в Палестині. В липні цього року мав вернутись на довше перебування до Англії. На Кипрі він головував судовим трибуналом в усіх більших розправах проти грецьких терористів. Вони віддавна погрожували йому пімстою і навіть окремі летючки звертались проти того англійця.

Большевики показали три нові типи своїх літаків

Москква. — Генерала Натана Ф. Твайнінґа й інших членів американської летунської делеґації, яка перебуває тепер в Совєтах, повезли на летовище Кубінка за 40 миль від Москви і там показали їм три нові типи совєтських літаків. Господарями були командант совєтського летунства маршал Павло Жиґарьов і шеф його штабу, маршал Сергій Руденко. Англійській і іншим чужоземним летунським делеґаціям показано те саме, що американцям, але не одночасно. Большевики запродукували вперше ракетний бомбардувальний із суперсонічною швидкістю, новий тип наземного бомбардувальника і морський бомбардувальник. Усі ті літаки обсервовано в їхньому леті з віддалі, а після того дозволено оглянути ті машини з-зовні, з авт, які під'їхали трохи ближче до совєтських літаків. Большевики дозволили генералові Твайнінґові оглянути середину тільки транспортного літака на 40 осіб. Генерал Твайнінґ висловив згодом свою думку, що якість всіх отих совєтських машин „дуже висока". Генерал Твайнінґ і вся американська делеґація виїдуть з Москви в найближчу неділю вранці; вони не поїдуть до Києва і Ленінграду, як спершу задумували були.

ГЕН. ТВАЙНІНҐ ТАКОЇ РОЗВАГИ НЕ ЗАБАЖАВ

Совєтський прем'єр Булґанін „катає" човном британійського шефа летунських збройних сил Ніґела Бірча під час прийняття в парку Клюбу офіцерів червоної армії у Москві. Хрущову не повелося намовити на таку розвагу шефа штабу американських збройних сил ген. Твайнінґа.

ШАХ ІРАНУ У МОСКВІ

Москва. — Мохаммед Різа Палеві, 36-річний шах Ірану, прилетів в понеділок 25 червня ц. р. до Москви з своєю дружиною, королевою Сорає, з офіційними відвідинами до совєтської столиці. Іранський шах прибув совєтським воєнним літаком, що його супроводив тузінь турбомоторових літаків. На летовище вийшов назустріч Ворошилов, Булґанін, різні найвищі большевицькі проводирі (Хрущова не було) і весь чужоземний дипломатичний корпус. Закордонні кореспонденти підкреслюють небувалу в інших подібних прийняттях подробицю — приписані дипломатичним церемоніялом темні одяги всіх, що вийшли зустрічати іранську королівську пару, включно з большевицькими проводирями. Іранський шах був у сталево - сірій військовій уніформі, його дружина у рожевошовковому костюмі. Ворошилов і Різа Палеві обмінялись короткими промовами, в яких підкреслили сусідство СССР і Ірану і потребу добрих взаємин. „Коли така велика і могутня держава, як Совєтський Союз, бажає собі мати добрі взаємини з Іраном, то Іран радо прийме їх, якщо тільки ті взаємини будуть основані на взаємній пошані і приязні, а тоді вони будуть непорушні" — відповів шах на коротке привітання Ворошилова. Сам Ворошилов нічого не говорив у своїй промові про членство Ірану у Баґдадському пакті, що його ненавидить Москва, вважаючи той союз п'ятьох держав (Англія, Ірак, Іран, Туреччина і Пакістан) „агресивним протисовєтським бльоком", — але „Правда" у статті з приводу приїзду іранського шаха заявила просто, що добрі взаємини СССР і Ірану залежать від того, чи Іран залишиться чи виступить з Баґдадського пакту. Шах Ірану прибув до Москви на запрошення Москви, не хотячи відмовою погіршувати і так недобрих ірансько-совєтських взаємин. Зрештою, Іран тісно зв'язаний із Заходом, а сам шах є палким звеличником ЗДА і має виразну про-західню орієнтацію. В останньому часі совєтська дипломатія наставлялась на відірвання Ірану від Заходу, чи бодай на ослаблення тих взаємин, повівши „дворейкову" кампанію: з одного боку денунціюючи „вислугування" Ірану „англо-американським нафтовим капіталістам" та перебування Ірану в „імперіялістичному" бльоці з Заходом, з другого — заманюючи Іран обіцянками великої економічної допомоги. Шахові і його дружині призначили помешкання у відновлених саме мешкальних кімнатах на Кремлі: це перші закордонні гості, замешкані на Крімлі. Ніякого порядку перебування шаха Ірану в СССР не оприлюднено, невідомо також, як довго він затримається в Совєтському Союзі.

Італійські комуністи домагаються ґарантії проти повторювання „помилок" Сталіна

Рим. — Наради 105-членного центрального комітету італійської комуністичної партії були дуже бурхливі і дискусія дуже гаряча і тривали багато довше, як було передбачено. Головною темою була справа „розвінчування" Сталіна. У висліді нарад, що їх завданням було провести підготовну роботу до загального з'їзду партії, зредаґовано окрему заяву, яка буде опублікована незабаром. Італійська комуністична преса опублікувала деякі уривки з промови генерального секретаря комуністичної партії Італії Пальміро Толіятті, провідним мотивом якої було домагання, звернене до теперішнього совєтського „колективного проводу" зробити все можливе, щоб „помилки" Сталіна не повторювалися в майбутньому. Толіятті виявив у своїй промові, що в 1951 році він мав суперечку зі Сталіним, який домагався, щоб Толіятті зрезиґнував із становища провідника італійських комуністів і щоб перейняв пост голови Комінформу. Толіятті критикував у своїй промові Хрущова і совєтське комуністичне керівництво куди гостріше, як в опублікованій ним напередодні нарад заяві. Він заявив, що виступ Хрущова проти Сталіна відбувся в дуже невідповідний спосіб і ще більше гостро заатакував він Москву за те, що закордонні комуністи мали можливість довідатися про „помилки" Сталіна щойно з „буржуазних джерел". Але водночас із цим Толіятті підкреслив позитивну сторінку виступу Хрущова, мовляв, помилки усвідомлено і є намагання їх направити. На думку Толіятті, промова Хрущова проти Сталіна не дає вичерпної і задовільної відповіді на всі зв'язані з цим питання і справи, зокрема, не з'ясовує, як це сталося, що такі „помилки" заіснували і чому творено навколо них атмосферу „непомильности" і навіть апробати злочинних дій. Тому теж, за словами Толіятті, замало змагати до направлення зроблених помилок, треба всіма засобами ґарантувати, щоб вони більше не повторювалися. Головну частину своєї промови присвятив Толіятті обговоренню „італійського шляху до здійснення соціялізму" і нових напрямних діяльности італійської комуністичної партії, яка повинна буцімто унезалежнитися від Москви, не припиняючи співпраці і добрих взаємин з совєтською комуністичною партією.

В АМЕРИЦІ

● У Ню Йорку, Н. Й., 30.000 порторіканців відзначали свято св. Івана - опікуна порторіканської столиці Сан Хуана. Під час цього здвигу на площі Фордгемського університету малощо не задушили посадника міста Роберта Ваґнера та кардинала Спелмана. Коли посадник Ваґнер відкрив глиняний збанок із подарунками, юрба ринула в його напрямі, і поліція з трудом стримала людей.

● Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон зарядив, щоб 11,000 старшин, які працюють в Пентаґоні, носили цивільну одежу. Президент Айзенгавер заявив, що не всі офіцери нижчої ранґи можуть купити собі цивільне вбрання, і тому в цивільній одежі ходитимуть тільки ті старшини, які схочуть.

● Нюйоркський посадник Роберт Ваґнер вимагає законом заборонити продаж алькогольних напоїв молоді до 21-го року. Стейтовий закон забороняє продаж алькоголю молоді до 18-го року життя.

● 67-річний Джеймс Шефер, вигріваючись на сонцві в Маямі на Флориді, був спаралізований і пролежав на березі два дні, поки його знайшли. Він має попечення першого і другого ступня та спаралізований правий бік. Лікарі закликають до обережности з соняшними купелями.

● У Вашинґтоні поширилася вістка, що секретар оборони Чарлз Е. Вилсон зрезиґнує з свого становища після виборів без огляду на те, як випадуть вибори. В урядових колах вже давніше, ще перед нещасливим висловом Вилсона про Сенат, говорили, що Вилсона має заступити губернатор Массачусетс Крістіян А. Гертер.

● В околиці Йонґставну, Огайо, дощі з громовими бурями спричинили повінь, внаслідок якої вода залила деякі передмістя. В Кемпбеллі втопилися дві особи, які пробували витягнути з води своє авто. В Клівленді згинула одна особа від електричного струму, коли випомповувала воду з пивниці.

В СВІТІ

● Папа Пій XII прийняв на збірній авдієнції 500 американських пілотів, парашутистів і моряків, які найближчого тижня візьмуть участь в маневрах у південній Европі і на Середземному морі.

● Ген. Де Голь, колишній голова французької держави після перемоги в останній війні, промовляючи 24-го ц. м. на посвяченні нового цвинтаря жертв протинімецької підпільної боротьби, гостро атакував парлямент, як вицвіт поганої теперішньої французької державно-політичної системи. У такому самому дусі промовляв того самого дня президент Коті на маніфестації, що відбувалась на вердэнському цвинтарі оборонців Вердену в першій світовій війні.

● До Москви прибули з Ню Йорку три жидівські рабіни. Одинока синаґоґа в Москві не могла вмістити всіх, хто бажав бути на їх відправі. Рабіни запевнили жидів в СССР, що їхні земляки в Америці пам'ятають про них і готові завжди допомогти їм.

● До Пакістану прибули з Америки перші ракетні літаки, як допомога у збройні пакістанського союзника. Загалом ЗДА призначили Пакістанові 38 ракетних літаків типу Ф-86 „Сейбр", які брали участь в Корейській війні. Привіз їх американський літаконосець. Індія дуже схвильована тією доставою.

● В Каїро єгипетський прем'єр, а від останньої неділі і президент Ґамаль Абдель Нассер надав найвище відзначення республіки першим двом чужинцям: совєтському міністрові закордонних справ Шепілову, якому Єгипет завдячує доставу совєтської зброї, та англійському ген. Робертсонові, який виявив велике зрозуміння для претенсій Єгипту на зону Суезького каналу і привів до успішного закінчення переговори в цій справі.

● Хрущов висловив здивування перед командувачем американського летунства, генералом Твайнінґом, який перебуває тепер у Москві, чому президент Айзенгавер вибрав „людину з морської фльоти" (адмірала Радфорда) на голову шефів об'єднаних штабів американських збройних сил. Фльота, — сказав Хрущов, — це в порівнянні з летунством — черепаха, „так є у вас, і так є у нас" — висловився з презирством про фльоту большевицький колективний диктатор. Твайнінґ нічого на це не сказав.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СТРАХ МОСКВИ ПЕРЕД НІМЦЯМИ

У міжнародній пресі зароїлось від вісток про таке погіршання відносин між Німецькою Федеративною Республікою та СССР, що не було б несподіванкою, якби внедовзі прийшло до зірвання дипломатичних взаємин, офіційно нав'язаних між цими країнами несповна рік тому. Пригадаймо кілька фактів:

12 вересня 1949 р. проголошено Німецьку Федеративну Республіку, з якою зах. держави підписали у Бонні 26 травня 1952 р. мировий договір. Східня частина Німеччини з 17 мільйонами населення залишилась під совєтським володінням, яке фактично існує по нинішній день, хоч формально Москва признала „суверенність" Німецькій „народній" республіці (проголошеній 7 жовтня 1949 р.) Опершись об західній вільний світ, західньо-німецька політика осягнула найбільший успіх, коли 23 жовтня 1954 р. у т. зв. Паризьких протоколах прийнято Західню Німеччину до НАТО, з признанням їй права відбудувати власну армію до висоти пів мільйона вояків. Москва відкидала вже раніше всі спроби західніх великодержав закінчити ненормальний стан поділу Німеччини й дозволити їй на об'єднання. Тритижнева Берлінська конференція (від 25 січня до 14 лютого 1954 р.) у цій справі скінчилась повною невдачею. Все ж на Женевській конференції „на вершинах" (18 — 23 липня 1955) Хрущов і Булґанін погодилися на принцип — об'єднання Німеччини на базі вільних виборів. Але зараз потім на конференції 4-х міністрів закордонних справ у Женеві (27 жовтня 1955 р.) Молотов рішуче відкинув плян Заходу щодо об'єднання Німеччини на базі вільних виборів і признання за об'єднаною Німеччиною права самій собі визначити майбутнє місце в міжнародній констеляції (союз з Заходом, Сходом чи невтральність), дармащо Захід і сама Німеччина пропонували всі можливі ґарантії безпеки Совєтам. Москва прийняла новий аргумент, щоб недопустити до об'єднання Німеччини: мовляв, є „дві суверенні німецькі держави" і вони повинні одна з одною безпосередньо порозумітись. Водночас Москва і східньо-німецькі комуністи не залишали сумніву щодо тієї бази можливого „порозуміння": зірвання Німеччини з Заходом, повне роззброєння, „невтральність" і уряд „народного фронту" з комуністами.

Уряд Аденауера рішуче відкидав всі подібні суґестії. Але приїхати до Москви на безпосередні переговори Аденауер не відмовився. В Москві він погодився на нав'язання безпосередніх дипломатичних взаємин з СССР (13 вересня 1955 р.) після чого до Бонну призначено амбасадором „спеца" від комуністичних переворотів — Валеріяна Зоріна. Проте, західньо-німецький уряд став на становищі, що дійсна нормалізація відносин можлива тільки тоді, коли Москва погодиться на об'єднання Німеччини. Цю справу востаннє Захід поставив перед Москвою на денний порядок за посередництвом французького прем'єра Молле, під час його візити в Москві (15 — 19 травня 1956 р.). Хрущов відповів брутально: „краще, щоб ви затримали „своїх" 55 мільйонів німців, а ми затримали „своїх" 17 мільйонів, аніж мати проти себе об'єднаних 70 мільйонів". Ці слова передав Молле Аденауерові під час зустрічі з ним у Люксембурґу в справі Зарщини (4 червня 1956 р.), а Аденауер покликався на ту інформацію, як на найкращий доказ, що Совєти засадничо не погоджуються на об'єднання Німеччини, без уваги на те, чи Німеччина є в бльоку з Заходом, чи ні. Становище Хрущова схвилювало німців і міжнародну публічну опінію. Хрущов, багато не думаючи, заперечив, начебто він таке казав (французи підтримали Аденауера) і при цій нагоді знову заговорив про „імперіялізм" і „мілітаризм" НАТО й німців.

Моральний сенс цієї довгої історії дуже короткий: Москва не хоче погодитись на об'єднання Німеччини — зі страху перед нею. На об'єднану Німеччину погодилася б тільки тоді, коли б те об'єднання відчиняло їй двері для скомунізування цілої Німеччини та перетворення її в нового сателіта. Так виглядає пошанування Совєтами прав народів на волю і самостійність. Нещастям німців є їхні пацифісти під різними фірмами, які закидають Аденауерові, а не Москві гріх, що Німеччина все ще поділена. І тому німецький нарід опинився в трагічній дилемі: бути поділеним або в комуністичному ярмі.

М. Дудра

ПЕРЕГОВОРИ В СТАЛЕВІЙ ІНДУСТРІЇ

Переговори між спілкою сталеварних робітників Америки, яка начислює 650.000 членів, і сталеварними підприємствами для відновлення договору праці стоять в центрі уваги цілої країни. Протяжний страйк в цій основній індустрії не тільки спаралізував би продукцію сталі, але й спричинив безробіття в багатьох інших галузях народного господарства.

Така ситуація була б тим більше серйозною, що вже перша половина біжучого року позначилась певною господарською знижкою, зокрема в таких ділянках як продукція авт, домів, домашнього устаткування і сільсько-господарського ремаленту, не згадуючи вже про турботи фармерів, які є відносно хронічним явищем. Затяжний страйк сталеварів великою мірою знівечив би надії на загальне положення господарської діяльности країни в другій половині цього року. Такі господарські перспективи були б зовсім не на руку урядові, який збирається йти на вибори у листопаді під кличем „миру і добробуту". А все ж таки уряд покищо не думає активно встрявати в хід переговорів, задержуючи відносно невтральне та обережне становище.

Спілка сталеварних робітників виступила з цілим рядом домагань: підвищення основної заробітної платні, вища плата за працю в суботи і неділі, підвищення додаткової винагороди в формі старечої пенсії, забезпечення тощо, ґарантована річна платня і т. зв. „юнійний завод", тобто умова, згідно з якою всі сталеварні робітники мусіли б вступити до спілки. Сталеварні продуценти не відкидають цих вимог в засаді. Вони в загальному приймають навіть принцип ґарантованої річної платні. Це останнє є тим більш замітне, що ще донедавна було загальне переконання, що такі роди індустрії як сталева, які мають великі ринкові коливання, ніяк не в стані ґарантувати платні на річній базі. Правда, це не була б повна ґарантія, так як не є вона повною в автовому промислі, де впроваджено її рік тому і де продуценти мають подібні проблеми в ділянці збуту і продукції. Та й в такій формі є це велика концесія збоку підприємців.

Спір іде не про вимоги спілки сталеварів в принципі, а про висоту загальної винагороди робітників. Провідники спілки твердять, що сталеварні продуценти можуть і мусять збільшити основну заробітну платню і всілякі додаткові винагороди в далеко більших розмірах як вони пропонують досі. Вони уважають, що великі зиски сталеварних компаній в останніх роках наявно свідчать про спроможність підвищення платень. Проте, продуктивність сталеварних робітників збільшується з року на рік, і вже цей факт дозволяє продуцентам збільшити платні, без зменшення зисків. Вони говорять теж багато про вплив висоти заробітків на рівень продукції і затруднення в країні в загальному. Високий рівень затруднення та продукції може продовжуватися тільки тоді, коли робітники, як консументи, матимуть достатню купівельну спроможність.

Вони пригадують причини „Великої депресії" 1930-х років, яка прийшла по добробуті 1920-х років. В 1920-х роках, внаслідок великого технологічного розвитку, продуктивність праці зросла до небувалих розмірів. Але ця продуктивність не виявилась в пропорційно вищих заробітках. Не виявилась вона також у пропорційно нижчих цінах на продукти. Таким чином зиски корпорацій зросли до небувалих розмірів. Вони були в більшості зужиті на поширення підприємств. Через кілька років все було гаразд, але відтак прийшов крах. Скоро виявилося, що накопичування продукційного устаткування та поширювання підприємств не може продовжуватися в безконечність, коли консумпція не дотримує кроку продукційним можливостям країни. Передумовою масової продукції є масова консумпція, яка в свою чергу залежить від достатків купівельної спроможности широких мас консументів.

Очевидно, сталеварні підприємці мають свої арґументи. Коли ходить про зиски, то не треба забувати, що сталева промисловість — „король або жебрак", залежно від господарської коньюнктури. В часах високої господарської активности країни зиски сталеварних підприємств справді високі, але в часах господарського занепаду, замість зисків, ці підприємства мають часто поважні втрати. Зріст продуктивности. праці безумовно управнює робітників до вищої заробітної платні. Але йде, власне, про те, щоб домагання вищих платень не випереджало продуктивности, бо тоді вища заробітна платня є осягом сумнівної вартости.

Річ у тому, що не тільки непропорційно низькі платні можуть спричинити безробіття через недостатню купівельну спроможність широких мас консументів, але й непропорційно високі платні можуть довести або до безробіття, або до інфляції, залежно від грошово-кредитової політики країни. Коли центральний банк, який є відповідальний за грошово-кредитову політику країни, з тих чи інших причин пособляє такому розвиткові ситуації збільшеним випуском грошей та більш ліберальним кредитом, тоді підприємці можуть підвищити ціни на свій продукт, не тратячи збуту. В такому випадку консумент платить вищі заробітні платні у вищих цінах, а заробітки є фактично тільки номінально вищими, бо при збільшеній кількості грошей і кредиту в країні підноситься загальний рівень цін.

Коли ж центральний банк, який відповідає за здоровий розвиток народного господарства в загальному, відмовляється пособляти інфляційним тенденціям, тоді надмірно високі платні доводять до безробіття в даній галузі, а згодом і до загального безробіття. Це діється таким чином, що підприємці стараються заступити надто дорогу робочу силу машинами, або — коли це неможливо з технологічних чи фінансових причин — збільшенням ціни на продукт, що, при незміненій кількості грошей і кредиту, зменшує попит на продукт, а тим самим затруднення.

Ось такі основні міркування в цьому важливому спорі, які вказують на відношення заробітної платні до цін і затруднення. Обидві сторони признають собі рацію, але тільки до певної міри. На жаль, немає такої особи чи інституції, яка могла б наглядно доказати обом сторонам, що саме така, а не інакша винагорода в даних обставинах є одиноко правильна.

Юрій Таркович

ЛИСТ З АВСТРІЇ

Відень, у червні. — Хоч до німецько-австрійського кордону лише година їзди поїздом від баварської столиці, сьогоднішнього центру українства в Европі, все ж бездержавному українцеві не так то легко в'їхати в Австрію. Для чужинців існують різного роду правила, які дають їм відчувати їхній залежний стан. Треба мати пашпорт, посвідку про право повороту в Німеччину, а крім того австрійську візу, хоч для німецьких громадян не потрібні вже для цього ані віза, ані навіть пашпорт. Всі ці речі вимагають багато часу і зв'язані з видатками. Але врешті це все вам удається полагодити і ви приїжджаєте в чудову гірську місцевість Куфштайн, що лежить вже в Австрії, але є пунктом кордонно-поліційної і митної контролі. Контрольна процедура, німецька і австрійська, проходить швидко. Проте, бездержавного чужинця все ще окремо реєструють і дають виповнювати різні формуляри. Відношення на кордоні коректне, чемне. У валізки до пасажирів не заглядають ані німці, ані австрійці, лише питають, що з собою везете. Австрійська митна контроля, зокрема, чутлива на продукти промислового виробництва Західньої Німеччини: жилетки, електричні апарати до голення, фотоапарати, фільми тощо. Ці речі в Австрії значно дорожчі як в Німеччині і їх часто пробують нелеґально ввозити. Отже в Куфштайні подорожникові треба зачекати приблизно годину на полагодження всіх цих процедур, і тоді вже він леґально вступає на австрійську територію.

Німеччина — приклад добробуту

У вагоні розв'язуються язики, і австрійці обмінюються думками з німецькими гостями. На першому пляні — ціни, життьовий стандарт. Австрійці дивуються небувалому економічному зростові Західньої Німеччини, її експортові, силі марки, що в їхніх очах не поступається перед американським доляром. Виявляється, що в Німеччині справді значно вищі заробітки як в Австрії, а ціни нижчі, крім хіба цін на каву, алькогольні напої та шоколяду. Німці краще одягнені, мають більше авт, які в Австрії неймовірно дорогі, і взагалі Німеччина для австрійців — це приклад самопевности, працьовитости і добробуту, хоча в дійсності аж так добре справа не виглядає. „Приєднайтеся до нас, і вам буде значно краще", — говорить німець, вислухавши цілу купу компліментів на адресу своєї країни. „О, найн! — майже ображено відповідає австрієць. — Ми бідні, але незалежні. Такими й хочемо бути, бо німці знову можуть нас втягнути в якусь воєнну авантюру". В цій відповіді віддзеркалюється все політичне наставлення австрійців до Німеччини: вони свідомі однієї мови, культури і визнають безсумнівний примат Німеччини, як найсильнішої економічної потуги Европи, але об'єднатися з Німеччиною — про це не може бути мови. „Ми бідні, але самостійні", — повторюють австрійці, які справді бояться, що за 3-5 років Західня Німеччина стане й військовою потугою, а тоді — шлях у невідоме, бо австрійці вперто бачать у німцях не тільки дуже сильного сусіда, але може й занадто енерґійного оборонця своїх уявних і справжніх інтересів.

— Що станеться, якщо нова 500.000 німецька армія захоче зброєю визволити 17 мільйонів німців Східньої Німеччини? — недовірливо запитують австрійці. Німці таку можливість заперечують, мовляв, можна буде і мирною дорогою договоритися з „Руслянд". Або Америка допоможе, в якій багато німців добачає якраз те, що бачать австрійці в Німеччині: приклад сили і добробуту.

Над синім Дунаєм

Не одному українцеві серце починає сильніше битися, коли в'їжджає він до дунайської метрополії. Місто давньої слави, цивілізації і культури. Місто Штравса і музичної культури. Колись Відень був великим осередком українського життя, ще в 1939 році тут жило понад 4 тисячі українців. Понад 10 років це місто традицій було тереном двобою Заходу і Сходу. Тут сходилися невралгічні пункти двох світів, світу большевицького і західнього. Обидва світи старалися здобути душу віденця, що є душею Австрії. Які ж наслідки цього двобою? Про це тепер, через рік по відході большевицької армії, не може бути двох думок: з Совєтами відійшли всі московські впливи. Відень духово не заломився, він належить до Заходу. Тільки кошмарні спогади залишилися по „руссен", хоч в останніх роках вони всіляко намагалися поліпшити свою препоганy репутацію. Під час останніх виборів до австрійського парляменту комуністична партія зазнала великої поразки, одержавши всього тільки 2% голосів. Західні впливи не тільки залишилися, але й значно зміцніли, бо австрійці власними очима десять років придивлялися до „совєтської культури". У Відні приходить нам в голову цікава думка: якщо б такі країни, як Італія чи Франція, де комуністичні партії відносно дуже сильні, мали нещастя бодай декілька місяців побути під московською „опікою", з комунізму чи комуністів залишилося б там дуже мало.

Українці у Відні

Скільки їх є, де вони живуть і що роблять? Про це ніхто вам не скаже. Не хочуть або не можуть. Большевики заподіяли віденським українцям величезну матеріяльну й моральну кривду. З сотень вивезених ними людей вернулися тільки одиниці, як дружина старенького і всіми шанованого о. Горникевича, д-р Дзерович та ін. Пропав без сліду, мабуть помер на Сибіру, генерал Віктор Курманович, генерал Греків і багато, багато інших. Віденські українці про ці речі говорять нерадо, немовби чогось побоюються. Сумним фактом є, що деяка кількість українців працювала в совєтських військових і цивільних установах. Вони й тепер тут залишилися і знову стали... патріотами. Що вони робили у Совєтів і що роблять тепер? Ніхто це не знає і говорити не хоче.

Зустрічаємо давніх знайомих у нововідкритій українській церкві св. Варвари. Виступала у віденській опері наша Іра Маланюк. Прибувають з Мюнхену гості і починають організувати, на жаль, не громадське життя, але партійні гуртки, яких дотепер фактично не було, бо українці боялися навіть своєї тіні, і будь-який гість з Мюнхену був для них якимось страшним привидом із „того світу". Пригадуємо, що колись ЗУАДК хотів був зорганізувати у Відні свій відділ, але в цілій Австрії і Німеччині не знайшов людини, яка б погодилася в ньому працювати.

Отже, український Відень дуже обережно і помалу пробуджується після десятилітнього кошмару. Але ще багато води витече з синього Дунаю у Чорне море поки зовсім пробудяться і втратять почуття непевности українці Відня. І вже мабуть ніколи Відень не означатиме для українців того, що означав він колись. Його ролю перебрав на себе Мюнхен. Не тільки українське життя, що колись так пульсувало у Відні, сконцентрувалося тепер у баварській столиці, — навіть культурну спадщину, зв'язок із західнім світом, остаточну ціль заморських туристів, перебрав його західній конкурент. Ті, хто колись шукав у Відні модерного життя, муз, грацій і багато дечого іншого, тепер туди не доїжджають, бо це для заморського гостя — місто „на краю світу". Відень це відчуває і живе спогадами про минуле, що вже, мабуть, ніколи не вернеться.

Любомир О. Ортинський

СПРАВА МАЦКЕВІЧА

Поляки і чужинецькі спостерігачі польської справи згідні в тому, що поворот Станіслава Цата-Мацкевіча до Польщі є найбільшою сенсацією польської еміґрації останніх десяти років. Не враховуючи перших місяців після капітуляції Німеччини в 1945 р., коли то вернулось до Варшави кілька визначних польських діячів, науковців і генералів (між ними ген. Пашкевіч і ген. Пруґер-Кетлінґ), а за намовою Заходу й Міколайчик — остання декада не знає репатріянта, що дорівнював би маштабові Мацкевіча.

Правда, в серпні минулого року цим самим шляхом пішов був попередник Цата-Мацкевіча на посту прем'єра польського екзильного уряду (т. зв. група Замку) Гуґо Ганке, але його особа не мала ніякого значення серед польської еміґрації, він був невідомою людиною, яку на цей високий пост виніс чистий випадок і розбиття польської еміґрації (спір Залеський-Сосновський і створення нового центру — Тимчасової Ради Єдности Народової — ТРЄН). У випадку Мацкевіча йде про гостро профільований сильвет політика-публіциста, що відзначався цивільною відвагою за часів перед вереснем 1939 року. Редагуючи у Вильні консервативну газету „Слово", він дозволяв собі відкрито критикувати й насміхатися на адресу Пілсудського, за що його до крови набили в редакції польські старшини, що в уніформах й білих рукавичках прийшли шукати сатисфакції за образу „дзядка"; він з автопсії в'язня студіював відносини в польському концентраційному таборі Вереза Картузка; він мав блискуче і відважне перо, велику ерудицію і відзначався справжньою химерністю шляхетського заводіяки. Думати, що вернувся він до Варшави заради вигід, куплений большевиками — велике спрощення. Не вдалось його купити Пілсудському, чи ж міг би про це мріяти Циранкєвіч — маріонетка в руках Москви? Напевно ні. На нашу думку, йде про глибокі причини, що не кінчаться навіть на розчаруванні Заходом з його політики супроти Польщі. Коньюнктурна політика коекзистенції також не могла бути для людини покрою Мацкевіча, чимось новим, що потрясло б його до тої міри, що мав він зробити цей крок. Іде тут, на нашу думку, про психіч-

(Закінчення на стор. 4-ій)

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(19)

О. Кульчицький

ПСИХОСОЦІЯЛЬНІ АСПЕКТИ „МОЙСЕЯ"

У первісній ватазі, де батько як начальник родини-ватаги був поневолювачем синів, їх відносини до авторитету батька (як, зрештою, до певної міри і сучасности) були одночасно позитивними відносинами любовної пошани, але теж і неґативними ворожости, наскільки батько заздрісно звужував право на життя і вижиття синів; тому в первісній ватазі приходило до вбивства батька і заступлення батьківського авторитету змаганням до братерської справедливости.

І в сучасних суспільствах існує засаднича протиставність поміж авторитетом володаря і ідеалом революції, — „свобода, — рівність, — братерство", як і в сучасній родині, побіч настанов любовної пошани до батька, існують у ще нерозумної дитини тенденції (але тільки тенденції) до ворожої аґресії супротити батька, що своїм авторитетом обмежує її свободу.

Заіснування психічних станів юрби є за Фройдом, Юнґом, Адлером притокою до упервіснення людей у немов гіпнотичному, юрбовому стані, що її творить у психоаналізі т. зв. „реґресія", поворот до первісних і дитячих психічних настанов. Нічого дивного, що відношення юрби до провідника визначатиметься тією первісною і немов дитячою амбівалєнцією, двовартністю, що виникає із протиставности настанов глуму, клевети, ненависти з одного — пошани, привязаности, відданости, любови, — з другого боку — що ми їх збагнули в поетичній візії психічних станів юрби у Франка.

Інтерпретація реґресії юрби у первісність, за поглядами другого доглибинного психолога Юнґа, йде в напрямі гіпотези процесів т. зв. „проєкції", тобто „перекинення" несвідомих зображень із глибини людського „несвідомого" на дійсність, напр., на дійсну постать провідника. Идеться тут, однак, про глибше, як Фройда, бо неіндивідуальне, „колективне несвідоме" та про особливе зображення, що його Юнґ називає „архитипом".

Архитипи є, так би мовити, залишками та слідами давніх колективних переживань людських груп у колективному несвідомому, спільному цілій групі. Ці залишки чи сліди переживань залишаються в „несвідомому" у формі диспозиції, тобто потенціяльних нахилів несвідомо творити уявні образи, що стосуються до окреслених життєвих ситуацій. Щоб справу насвітлити метафорою, вжитою самим Юнґом, та дати одночасно конкретний доказ цінности метафор у психології, наводимо цитату з Юнґа: „Архитипи є подібні до річищ, що їх вода покинула, але що в них може по неозначеному часі знову влитися". Життєва ситуація вливає немов у залишене в колективному несвідомому річище колишнього збірного переживання енерґію несвідомої уяви, що витворює в ньому під впливом давніх слідів фантазійне мітологічне чи поетичне несвідоме зображення, „архитип", пов'язаний якось із відповідними фраґментами життєвої ситуації і дійсности, що до їх виникнення дали притоку, а що під впливом їх появи зазнають глибоких змін. Це перетворювання дійсности несвідомими проєкціями архитипів очевидно впливає на наше психічне життя та на нашу поведінку, як „уявний образ" „Мойсея", що „колосальний його силует видно геть у пустиню".

Щоб доповнити проблематику відношення провідників до юрби, треба б ще згадати інший тип, якщо не провідника, то принаймні вожака юрби, що його прототипами в „Мойсею" є Датан і Авірон.

В інтерпретації можливости такого типу, як Датан і Авірон, існує знову повна згідність мистця-поета та психоаналітика, в цьому випадку представника індивідуальної психології А. Адлера. Поет і індивідуальний психолог погоджуються в тому, що в багатьох принаймні випадках провідниками юрби стають люди під впливом змагання до надкомпенсати своєї власної меншоцінности володінням над юрбою і пониженням інших справжніх провідників. Їхнім змаганням до надкомпенсати сприяє змагання до надкомпенсати самої юрби, — її прямування, щоб вжити терміну Адлера, до „мужеського протесту", що його потребує жіноча вдача юрби у відношенні до тих провідників, які мають справжнє право масами проводити.

Поміж візією поета і теорією та дослідом науки в проблематиці взаємовідношення поміж провідником і масою існує не тільки згідність, але й взаємодоповнювання, наскільки не тільки теоретично-наукові погляди на ґенезу і структуру психосоціяльних явищ доповнюють аналітичним підходом інтуїтивне і синтетичне схоплення їх суті, — але й, навпаки, поетична візія вказує інколи, на деяких відтинках, нові проблеми і новий напрямок їх розроблення.

У ділянці проблематики, що нас цікавить, мистецька візія вказує на те, що побіч типу вожаків юрби вроді Датана і Авірона, формованих власними ресинтиментами заздрости і ненависти, як теж і ресинтиментами юрби, що її роблять вони знаряддям надкомпенсати своєї меншоцінности, існують провідники інші, так би мовити, „понадповноцінні", що відчувають у собі покликання і домагання насичувати те, що меншоцінне, „понадповноцінністю" своєї душі. Вони, як тип „Мойсея", відчувають у собі покликання ведення душі мас любов'ю і із любови в напрямку сфери справжніх вартостей.

„О Ізраїлю, якби ти знав,
Чого в серці тім повно!
Якби знав, як люблю я тебе,
Як люблю невимовно!

„Але ні, не самого себе
Я у тобі кохаю;
Все найкраще, найвище, що знав,
Я у тебе вкладаю.

„Я ж весь вік свій, весь труд тобі дав
У незломнім завзяттю, —
Підеш ти у мандрівку століть
З мого духа печаттю.

ЗОРЯНА ДАЛЬ

Погасла десь печаль напівзабута.
Пройшли у тінь: проклять, руїни дні,
І знов в душі цвіте бузок і рута,
І знов у жилах кров пливе сильніш.

Озерна смуго, скелями окута!
Ліси дрімучі, прерії рясні!
О, краю див! — Нікому не збагнути
Твоїх стихій у зірній тишині.

Коли по скелях знявшися угору,
Дивлюсь у далеч тиху, неозору —
Я мовби чую в тиші пісню ніжну.

В мозольній праці, поки не засну —
Співай же, музо, про мою вітчизну!!
Віщуй народам радісну весну!

БОГДАН МАЗЕПА

СЕНТИМЕНТ ЖИДІВ ДО УКРАЇНИ

У розпорошеній в діяспорі жидівській громаді, яка може є найсуцільнішою у світі національною громадою, хоч окремі її члени є громадянами даних держав у першому, другому, а то й третьому поколінні, — є чимало жидів, які мають глибокий сентимент до України. Вони вивезли його з українською мовою, мали українських приятелів, знали, що серед українського народу вони й їхні родини мали життьову екзистенцію. Такі жиди не були рідкістю ані на українських селах, ані по спольщених чи змосковщених містах. З національно - мішаних шкіл в Австрії і Росії численні українці й жиди вийшли приятелями на все життя. У боротьбі проти австрійсько-польського і царсько - російського режимів зустрічались лінії української і жидівської політики, наслідком чого творилися спільні виборчі бльоки, які взаємно підтримували ті чи інші кандидатури. У Польщі в рр. 1919—39 це знайшло вираз у бльоках всіх „національних меншин", що їм патронували жидівські політики з Варшави, із ширшим горизонтом, аніж його мали керівні жидівські діячі у Львові. Тут, у Ню Йорку, можна було вже слухати доповіді жидівських письменників і науковців про впливи української етнографії на жидівську, вплив народних танків і пісень, про подібність мотивів у різних творах літератури, про признання жидів для факту, що такі гіганти українського духа, як Іван Франко і Андрей Шептицький, своїм пером і своїм ділом маніфестували глибоке зрозуміння нужди жидівських низів і горя, що спадало на жидів в історичних потрясеннях. Жид з України перший подбав про запис українських пісень на платівках у ЗДА і жидівська публіка масово підтримала українські побутові фільми. Жидівський бібліотекар у ЗДА збірає для вистави твори І. Франка.

І саме на існуванні таких жидів у вільному світі спирається акція, яка має на меті побудувати теперішні й майбутні українсько - жидівські взаємини на розумінні спільного національно - політичного інтересу. — Це свободолюбний інтерес, що спирається на визнаванні національної особовости всіх народів у світі та їх права бути хазяїном у власному домі, — той інтерес, що одностайно виступає проти всякої чужої асиміляції та експлюатації і що, в актуальному аспекті, вбачає найбільшого ворога і українців і жидів у московському большевизмі, в його національній політиці на терені СССР і в закордонній політиці. З такими жидами з України можна спокійно і по-діловому говорити про ці справи, знаходячи в них людей, які вміють відрізняти кукіль від зерна як в українському, так і в жидівському народі, відрізняти історичну правду від пропаґанди та ворожих леґенд і самі погоджуються, що в українсько - жидівських взаєминах треба керуватись правдою і об'єктивізмом — у підході до минулого, сучасного і майбутнього. Знаємо, що є чимраз більше одиниць з-поміж інтелектуальної верхівки жидів в Америці, які признають, що на формування жидівської думки про Україну й українців препоганий вплив мала передусім російська „офіційна" наукова школа, і що найгірший вплив на цю думку мають ті жиди, які у 100% засимілювались з росіянами чи поляками і стали носіями назадницької, імперіялістичної польської чи російської думки. Очевидно, що ніхто з українців не хоче й не потребує дискутувати на тему українсько - жидівських взаємин із такими засимільованими жидами, бо вони ж стали речниками ворожої політичної думки і не рахуються членами національної жидівської громади.

Зате дуже прикро дискутувати з активними національно - жидівськими діячами, які вийшли з України — самі чи їх батьки — і не тільки не мають найменшого сентименту до тієї країни, але проявляють ворожість, надихану історичними окупантами України. Такі жидівські діячі дошукуються в минулому України, в минулих українсько - жидівських взаєминах і в теперішніх українцях тільки неґативів. Вони глухі й сліпі на факти, які промовляють у добро українців щодо їх відношення до жидів, зате вони з найбільшою запопадливістю записують факти неґативні. Перші промовчують, останні роздувають. Доказ — остання дискусія з д-ром С. Биклем. Очевидно, що стаття „Нова безпідставна напасть" („Свобода" ч. 78 з 25 квітня ц. р.) мусіла не сподобатись д-рові С. Биклеві, який відповів на неї у „Морґен - журналі" з 4 травня ц. р. у статті „Українські претенсії". Не має конструктивної вартости полеміка, коли йде вона „зуб за зуб", за кожне слово і кожну букву. У такій полеміці дуже легко втратити з очей проблему за окремими фактами і перетворити політичну дискусію у персональну сварку. Треба тільки спростувати яскраві моменти, так би мовити, засадничого непорозуміння. Отож, українська публіцистика ніколи не твердила, що серед українців не було і нема антисемітів. Вони були і є серед усіх народів світу, вони є й поміж ренеґатами жидівського народу, і наш нарід не є винятком. Але можна підтримати твердження, що 1) українці не підтримували німців у винищуванні жидів, а, навпаки, в сотнях конкретних прикладів, на доказ яких є документарні дані і в жидівських руках, переховували жидів і рятували їх, за що самі гинули, і 2) що не було ні одного масового й зорганізованого жидівського погрому в Галичині, на Волині й Наддніпрянщині у 2-й світовій війні українськими руками. Коли ж д-р С. Бикель, у своєму процесуванні за букву, покликається, що такий - то жид згинув в Іспасах біля Винниці, інший в селі Майдані — то це ще далеко не заперечує наведеного вгорі нашого твердження. Про „десятки жидів", які буцімто згинули в селі Заставній (де воно?), чуємо вперше, і цей випадок треба перевірити та устійнити винуватців. Але коли д-р Бикель твердить, що жидівські „капи" в німецьких кацетах, які масово винищували жидів, чи члени жидівських „юденратів", які співпрацювали з нацистами, це „внутрішньо жидівська справа", до якої нема ніякого діла українському журналістові, то це досить оригінальний підхід: бо ж українці не утотожнюють жидівського народу з жидівськими „капами", поліціянтами і „юденратами" за Гітлера, і ніхто не робить жидівського народу морально відповідальним за них. Хоч в українських масах робив злу кров факт насичення жидами комуністичного апарату на його верхах і низах, проте поважна українська публіцистика пояснювала це явище логічними причинами попереднього успосліджения жидівського народу за царського режиму й виключення зовсім жидівського елементу від адміністраційної влади, та не утотожнювала нелюдів жидівського походження з жидівським народом. І Шварцбарта українська політична думка не уважає представником жидівського народу, всупереч його власним заявам і всім тим, які хотіли б, щоб ті вложені Москвою в руки Шварцбарта трагічні стріли, які пролунали якраз 30 років тому, викопали прірву між двома народами. Всі розумні українці вважають річчю самозрозумілою, що не треба ніякої жидівської декларації, щоб відмежовуватись від шумовиння з часів останньої війни чи большевицької революції, бо кожна розумна людина сама вміє повести межу. І коли ми пригадали зафіксований в авторитетних творах жидівських письменників факт існування жидівських нелюдів, то тільки для того, щоб звернути увагу жидівському редакторові, що треба бути дуже обережним із генералізаціями, з замазуванням меж, що їх не вільно замазувати, та з надто поквапними образливими обвинуваченнями.

Названий поважний жидівський діяч-редактор, теперішній голова жидівського ПЕН-клюбу в Ню Йорку, закінчує свою останню статтю докором, що згадана українська стаття не поліпшила українсько-жидівських взаємин. Можна на це зі смутком ствердити, що саме цей жидівський діяч писав у „Морґен-журналі" 20-го квітня ц. р. про „добрих німців", противників нацистської політики супроти жидів, — він писав 6 травня ц. р. про „християн, які боронили жидів" (голляндців, бельґійців), але досі ніяк не можна пригадати собі, щоб він колись зреферував якусь жидівську доповідь про те, як рятували жидів українці, щоб згадав про виступ Митрополита Андрея в обороні жидів — просто винятковий в тодішній нацистській дійсності — щоб колинебудь ствердив історичний факт, скільки то антижидівських виступів, роблених польськими чи чорносотенно-московськими руками на українських землях, пішло на рахунок українців за „територіяльним принципом". І коли д-р С. Бикель обурюється на „українські претенсії", то найпершою українською претенсією до жидівських діячів є: бути об'єктивним і справедливим, якщо вже не мається сентименту до української землі, яка була тою, що їх годувала.

КАТИ ПРО СЕБЕ

ТЕКСТ СЕКРЕТНОЇ ПРОМОВИ ХРУЩОВА ПРО ЗЛОЧИНИ СТАЛІНА

(15)

ЩЕ ПРО КУЛЬТ ОДИНИЦІ

Ця книжка, між іншим кажучи, була також просякнена культом одиниці і написана визначеним гуртом авторів. Цей факт виходив з такої формули на коректорській відбитці „Короткої біографії Сталіна": Комісія ЦК ВКП(б), під керівництвом товариша Сталіна і при його найактивнішій участі, приготовила „Короткий курс історії ВКП(б).

Але навіть така фраза ще не задовольнила Сталіна і наступне речення замінено в остаточній редакції „Короткої біографії" так: У 1938 р. появилась книжка „Історія ВКП(б), Короткий курс", написана товаришем Сталіним і затверджена Комісією ЦК ВКП(б)". Чи можна до цього ще щось додати. (Сміх у залі).

Як бачите, дивна метаморфоза змінила твір, створений групою, у книжку, написану Сталіним. Не треба пояснювати, чому і як сталася ця метаформоза.

Настирливе питання приходить нам на думку: Якщо Сталін є автором цієї книжки, то навіщо треба йому аж так славити особу Сталіна і весь післяжовтневий історичний період нашої славної Комуністичної партії перетворити виключно в справу „сталінського генія"? Чи ця книжка правильно насвітлила заслуги партії в соціялістичному перетворенні країни, в будівництві соціялістичного суспільства, в індустріялізації і колективізації батьківщини, а також в інших заходах, ужитих партією, яка невідхильно йшла шляхом, що його визначив Ленін? Ця книжка говорить головно про Сталіна і про його промови. Все, без найменшого винятку, зв'язане з його ім'ям. А коли Сталін запевняє, що він сам написав „Короткий курс історії КП СССР, то це — щонайменше надзвичайно дивує. Бо чи може якийсь марксист-лененіст писати таке про себе і прославляти власну особу під небеса? Або візьмім справу сталінських нагород. (Рух у залі). Навіть царі не створювали нагород із своїми власними іменами.

СТАЛІН, СЛАВЛЕНИЙ У ГИМНІ

Сталін визнав, як найкращий текст державного гимну Совєтського Союзу, той, в якому нема ані слова про Комуністичну партію, зате є таке його звеличування:

Сталін привів нас до вірности [народові,
Він надхнув нас на великі дії [і справи.

У цих рядках гимну всю виховну та керівну діяльність великої ленінської партії приписано Сталінові. Це, очевидно, виразний ухил від марксизму-ленінізму, виразне обниження і поменшення ролі партії. Мусимо додати для вашої інформації, що Президія ЦК прийняла вже резолюцію про створення нового тексту гимну, який підкреслив би ролю народу і ролю партії. (Голосні, довгі оплески).

А чи без відома Сталіна сталося те, що багато найбільших промислових закладів і міст названо його іменем? Чи без його відома пам'ятники Сталіна виросли по всій країні — ці „пам'ятники для живучого"? Це факт, що Сталін сам підписав 2 липня 1951 резолюцію ради міністрів СССР про спорудження над каналом Волга-Дін могутнього пам'ятника Сталінові. 4-го вересня того ж року він видав розпорядження виділити 33 тонни міді для будови цього могутнього пам'ятника. Кожний, хто відвідав Сталінградську область, мусів бачити велетенську статую, яку там будується, і то по стороні, де нема багато народу. Величезні суми видано на ту будову в той повоєнний час, коли люди в тих околицях мешкали в землянках. Признайте самі, чи Сталін мав рацію, коли писав у своїй біографії, що „. . . він не зважав на себе . . . не було в ньому ані тіні зарозумілости, гордости, самохвальби...? В той самий час Сталін давав докази непошанування пам'яти Леніна. Це не випадок, що, всупереч прийнятій більше як тридцять років тому постанові про побудову Палацу Рад, як пам'ятника Володимира Ілліча, того палацу не збудовано, будову його завжди відкладалось, аж врешті проєкт десь загубився. Не можемо поминути мовчанкою резолюцію совєтського уряду з 14-го серпня 1925 р. про „заснування нагород Леніна за виховну працю". Цю резолюцію надруковано в пресі, але по нинішній день нема нагород Леніна. Це також треба направити. (Спонтанні довгі оплески).

За життя Сталіна, завдяки відомим методам, про які я згадував, і беручи під увагу, напр., факти з „Короткої біографії" Сталіна — всі події виснювано так, наче б Ленін відігравав тільки другорядну ролю, навіть під час Жовтневої Соціялістичної Революції. У численних фільмах і в багатьох письменницьких творах фігуру Леніна представлено неправильно й недопускально її знецінено.

(Далі буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Молодь в поклоні Іванові Франкові.

В суботу 2-го червня 1956 р., молодь Школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа" започаткувала Ювілейні Святкування роковин Івана Франка в Клівлендській громаді. Того дня молодь, під проводом управителя Школи проф. Михайла Ждана й учителів, удалася до Городу української Культури, де учениці Марія Фур й Марта Гордійчук, при асисті по одному учневі з кожної кляси, зложили під пам'ятник Івана Франка гарний вінок, прикрашений синьо-жовтою лентою. Тут молодь відбула Святочну Академію, присвячену 100-літтю народин й 40-літтю смерти Великого Каменяра, яку відкрив проф. М. Ждан.

Надзвичайно цікаву й гарну доповідь про життя й творчість Івана Франка, про його молодість, велику пам'ять й здібність в науці та його заслуги для українського народу й української культури, виголосив проф. Володимир Радзикевич. На дальшу програму зложилися декламації й спільні рецитації віршів Івана Франка у виконанні учнів Школи Українознавства. Закінчено Святочну Академію відспіванням національного гимну.

Імпреза, в якій взяла участь сотка молоді, десять учителів й зо два десятки громадян, була гарно зорганізована, мала надзвичайно милий і культурний характер та принесла бажану виховну ціль.

Треба зазначити, що Город Української Культури є одним з-поміж 17-ти різнонаціональних городів міста Клівленду. Тут маємо пам'ятник Володимира Великого, Тараса Шевченка й Івана Франка, виконані світової слави мистцем Александром Архипенком, а тепер йде збірка фондів на пам'ятник Лесі Українки. Спонзором й опікуном Городу Культури є Українські Злучені Організації. Тисячі туристів кожного року відвідують Городи Культури, а між ними й Український, де запізнаються з історією й культурою України. Город Культури в Клівленді є гордістю цілої Української спільноти, бо він є єдиний у вільному світі.

І. Ф.

Молодь Школи Українознавства Т-ва „Рідна Школа" в Клівленді, під пам'ятником Тараса Шевченка в дні 2 червня 1956 р. (в Городі Української Культури в Клівленді) зі своїми учителями: управитель школи проф. М. Ждан, проф. Володмир Радзикевич, проф. Смаль-Стоцький, Голембійовський й учителі М. Ставнича, О. Дуб, М. Олексин, М. Пігуляк, Випар; та члени Управи Т-ва Р. Ш. інж. Іван Фур і Ярослав Кравчук.

Ню Йорк, Н. Й.

Загальні Збори Об'єднаного Комітету.

Загальні Збори Комітету Об'єднаних Американсько - Українських Організацій відбулися 2 червня 1956 р. в атмосфері створити єдине, сконсолідоване, репрезентативне керівництво громадської праці в Ню Йорку. Делеґати організацій винесли рішення лишити в управі 5 вільних місць для представників організацій, які належать до „Демократичного Громадського Комітету", щоб цим способом показати добру волю на шляху до консолідації.

Зборами проводила президія в складі: Володимир Калина — голова, Григорій Лучанко та Аркадій Кмета — заступники голови, Дарія Степаняк — секретар. Приявних було 52 делеґатів, які репрезентували 41 організацію. Комітет об'єднує 77 організацій ідеологічного, професійного, харитативного, асекураційного, спортового та виховного характеру. Звіт з діяльности уступаючої управи за період від 14 травня 1955 р. до 2 червня 1956 здавали голова Петро Кучма та секретар Іван Винник.

У звітовому часі Комітет влаштував Листопадове Свято, Свято Самостійности і Соборности — получене з проголошенням Українського Дня посадником Ню Йорку Ваґнером, Шевченківський Концерт, як рівнож влаштовано бенкет з нагоди 50-ліття громадського українського життя міста Ню Йорку. З цієї нагоди видано пропам'ятну книгу з історії життя українських організацій міста Ню Йорку. Комітет патронував деяким імпрезам інших організацій та влаштував доповідь інж. А. Кішки.

Фінансові обороти: прихід: $9,678.32, на що зложився дохід з імпрез $4,644.02, з вкладок $335.00, з Книжки $2,268.00, інші доходи $2,431.30.

Розходи: $9,680.41. — видатки на імпрези $,127.18, друк книжки $1,541.61, адміністрація $714.87, інші видатки $2,296.75.

Об'єднані Організації зібрали $1,819.00 на Національний Фонд УККА, що є лише частиною зібраних грошей в місті Ню Йорку, бо багато грошей вислано впрост до каси УККА.

Нова Управа: Роман Гуглевич — голова, вільне місце — 1-ий заступник голови, Катерина Пелешок — 2-й заст. голови, Микола Комарницький — 3-й заст. голови, Петра Байбак — 4-ий заст. голови, Іван Винник — секретар, Іванна Бенцаль — секретар (англомовний), Гнат Марчак — організаційний референт, Ольга Соневицька — імпрезовий реф., вільне місце — культ. освітній реф., Тиміш Шевчук — фінансовий реф., Євген Стахів — пресовий реф., Михайло Лисогір — реф. суспільної опіки, Олекса Сокіл — реф. молоді, Степан Чума — господарський реф., Григорій Бакуменко, Роман Крупка, члени управи, та два вільні місця для членів Управи. Контрольна Комісія — Петро Кучма, Василь Захарчук, Олександер Соколишин, Богдан Рак і одно місце вільне.

В дискусії багато дискутантів виявило невдоволення, що нема одного представника всіх організацій міста Ню Йорку і засудили влаштовування подвійних національних свят та імпрез, як також вимагали обмежити скількість свят.

Референт Преси Е. С.

Хроніка українського життя

В Арґентині

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС В БУЕНОС АЙРЕСІ

(єдо) Спілка Українських Науковців, Літераторів і Мистців в Арґентині зорганізувала була в 1955 р. конкурс на новелю. На цей конкурс вплинуло 17 творів. Жюрі, складене з проф. Є. Онацького, доцента І. Павелка та мистця В. Ласовського закінчило розгляд творів і ухвалило призначити першу нагороду (700 пезів) Іванові Смолієві („Жрець сліпої богині"), другу (500 пезів) Степанові Риндикові („Під копитами монгольського коня"), третю (300 пезів) — Тамарі Кос („Пошиті в дурні з Квезальтенанґо"). Крім того відзначено новелі „Потяг із Сан Дієґо" Вол. Федорука, „Смерть із Макарейбо" Надії Солтарес і „Сентиментальний трикутник" Наталії Дробуш.

Спілка НЛіМ робить заходи щоб кращі з новель видати окремою книжкою.

УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВЦЯ

(єдо) Д-р Богдан Галайчук, дійсний член НТШ і співробітник багатьох українських часописів, а в тому і „Свободи", де часто містить свої статті, розпочав 13 червня ц. р. в Школі Суспільних Наук Католицького Інституту Культури в Буенос Айресі виклади, на які його запросила дирекція Інституту. На інавґурацію викладів послужила тема „Вибрані проблеми інтернаціонального права". Д-р Галайчук має друковані праці з інтернаціонального права в українській еспанській і французькій мовах.

В Параґваї

РЕОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ОСЕРЕДКУ В АСУНСІОНІ

(єдо). На день 4-го липня ц. р. призначено в Анусіоні, столиці Параґваю, збори уповноважених українських організацій і громад цієї країни для перебудови Українського Осередку (УО), як репрезентативного, координаційного, антикомуністичного центру в цій державі. Український Осередок існує з 1949 р. і входить до ПАУКонференції в Ню Йорку. З огляду на те, що переважна частина його членства, обрана на з'їзді 12. II. 1949 р., виїхала з Параґваю, діяльність УО була завмерла. 12-го червня 1955 зроблено спробу ту діяльність оживити кооптацією кількох осіб, але цей новий склад кооптованого УО викликав протести з боку „Просвіти". Саме тому й виявилася необхідність скликання нового з'їзду, на якому було б переобрано УО та надано йому більшої авторитетности.

Вечір співу та гумору.

10 червня біжучого року стараннім відомої книгарні „Арка" в Ню Йорку відбувся вечір пісні та гумору під керуванням бандуриста Романа Левицького та відомого гумориста Миколи Понеділка.

Вечір складався з квартету „Бандура" в складі Галини Хамули (сопрано), Христі Карпевич (альт), Володимира Юркевича (тенор) та Романа Левицького (бас). Програма перепліталася конференсьє Миколи Понеділка. Квартет „Бандура" здобув собі прихильність публіки солідним та вдумливим виконанням народних, повстанських та жартівливих пісень. Повстанська пісня на слова Яра Славутича та з музикою Миколи Фоменка викликувала, як завжди, сальви оплесків.

На особливу увагу заслуговує конферансьє Миколи Понеділка — гострий, дотепний та прекрасною літературною мовою поданий. Рідко хто з наших письменників сполучає в собі майстра-виконавця та автора-творця, як Понеділок.

Нечисельна, але добірна, публіка сердечно вітала квартет „Бандуру" та рясними оплесками виявила своє вдоволення з півторагодинної програми погідного співу та гумору.

О. К.

НОВОПРИБУЛА ІРИНА БЕХМЕТЮК ЗАКІНЧИЛА МІСЬКИЙ КАЛЕДЖ З ДУЖЕ ДОБРОЮ ОЦІНКОЮ

Ню Йорк, Н. Й. — Панна Ірина Бехметюк, яка в 1949 році прибула до цієї країни, закінчила з дуже доброю оцінкою Міський Каледж („Кум лявде"), де студіювала мови. Вона почала вчитися в гімназії в Німеччині і тут вже закінчила середню школу, а в роках 1952 - 1956 студіювала в каледжі. В 1954 році дістала медалю за успіхи в латинській мові, а в 1956 році дістала диплом „бакалявра оф артс" та здобула медалю за успіхи в еспанській мові. Тепер вона працює, але думає ще здобути титул маґістра („мастер деґрі".

Конференція УНДС ЗДА і Канади

В днях 30 червня і 1-го липня ц. р. в Ню Йорку відбудеться Ювілейна Конференція Українського Національно - Дер-Державного Союзу в ЗДА і в Канаді з нагоди 10-річного існування цієї організації. На конференції будуть прочитані доповіді на теми актуальних політичних подій, обмірковані та прийняті важливі рекомендації в питанню скликання чергової УНРади, реконструкції керівних Органів Державного Центру УНР та намічені дальші пляни діяльности УНДС.

Новий успіх Андрійка Шуля

Відомий вже нашому та американському громадянству, малий Андрійко Цуль, син інженера - хеміка Михайла та мґр. філ. Рожі Шулів, переживав минулого тижня велику радість: як елев Джуллірд Скул оф Мюзік кляси фортепіяну одержав повідомлення, що признано йому стипендію, як визначному учневі цієї консерваторії. Школа ця є однією з найкращих в Америці, де позем навчання є розрахований для дуже здібних учнів, а ті, які не вспівають, зістають звільнені зі школи, при чому гроші зложені на таксу їм повертається.

Андрійко Шуль під час виступу в радіо.

Відомість ця радісна не лише самого Андрійка, але для усіх, бо він своїми незвичайними успіхами дав ще раз доказ, що й між українськими дітьми развиваються визначні таланти, які вповні признають та доцінюють висококваліфіковані американські фахівці. Андрійко Шуль є членом У. Н. Союзу.

Українка першою в реториці

Діді (Марія) Домбчевська, учениця середної школи (Гай Скул) в Моєсвіл, Огайо, одержала перше місце з оригінальної реторики (Оріджінал оратори) на змаганнях дистрикту Огайо—Схід, у яких взяло участь 14 шкільних округів, та одержала як „трофей" велику чашу перемоги. Марія уродилася в Перемишлі, Західня Україна. До Америки приїхала в жовтні 1949 році і вчилася в народніх школах Филаделфії та Джерзі Сіті, і закінчила в Норт Німішлен в Огайо. В майбутньому хоче студіювати дипломатію.

Від шостого року життя є вона пластункою й кожного року перебуває у пластових таборах. В Кентоні є вона виховницею для новачок. Батьки її є членами УНС. Треба зазначити, що в другій половині червня їде вона на загально - краєві змагання до Оклагоми, як переможець у змаганнях дистриктових.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 241, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 30-го червня, о год. 3-ій по пол. Обов'язком членів є прибути на збори, буде роздача дивіденд і інші важні справи. — М. Камфонік, предс.; П. Демуш, секр.; Ст. Бардачевський, кас.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників

СПРАВА МАЦКЕВІЧА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

но-політичне заломання одного з духових експонентів цілої школи, а може і ґенерації, що його не від сьогодні переживає частина польської еміграції.

Консерватисти і реформісти

Серед польської еміґрації можна спостерігати два своєрідні психічно-політичні типи, два табори. Перший, що його умовно назвемо консерватистами, і другий — реформістами. Для „консерватистів" все, що сталося в Польщі після вересня 1939 р., — не існує і мусить бути замінене старим порядком. Вони, якщо дістали б змогу, починали б з котрогось там жовтня 1939 р. і продовжували стиль, розпочатий в 1919 році. Зміни, що тим часом зайшли в Польщі, вони розцінюють як переходові, накинені окупантом, ефемерні. І то не лише зміни територіяльні, політичні, суспільні, господарські, але вони не усвідомили собі, що шляхта, носій і форматор польського стилю у відродженій Польщі, відійшла раз і на завжди зі свого провідного місця, яке перебрали інші суспільні верстви; що польський робітник і селянин прийшов до голосу, що прийшла нова інтеліґенція, яка вже не знає латини і доброї сальонової поведінки, але що при голосі вона, а не епігони старого порядку.

Другий табір, умовно названі „реформісти", здають собі справу з того, що до багатьох інституцій, порядків, стилів і т. п. вже нема повороту; що не одну зміну, яка наступила в Польщі, треба буде прийняти; що в психіці народу відбуваються зміни, і кожний день, який віддаляє нарід від вересня 1939 р., перекреслює можливість повороту до тої чи іншої деталі минулого. Цю групу можна б назвати реалістами, а вахляр їхнього реалізму охоплює, крім внутрішньої проблематики, також і зовнішню, до щирого бажання наладнати якось відносини із східніми польськими сусідами.

Цей поділ не залежить від існуючих польських партій й центрів; одні й другі, „консерватисти" і „реформісти", можуть бути в групі „Замку", як і в ТРЄН. Кількісно переважна більшість польської еміґрації належить, одначе, до „консерватистів", і тільки відносно малий гурт починає публічно домагатися ревізії поглядів на ряд польських проблем і рахуватися з реальною дійсністю.

Поворот до Варшави — крах ілюзій

Без сумніву, Мацкевіч був консерватистом. Не лише з уваги на свій старий партійний білет ще з часів з-перед 1939 року, але ось цим вгорі накресленим консерватизмом, що його можна назвати також реакцією. Цей консерватизм уможливив йому в другій половині 1940-х років, на еміґрації в Лондоні, видавати й редаґувати патетично-сентиментальну газету п. н. „Львуф і Вільно"; очолювати „Товариство земель південно-східньої Польщі"; виголошувати полум'яні промови і писати гурра-патріотичні статті на тему польськости західніх областей України; він, цей консерватизм, зберіг в ньому довгі роки манеру зрадженої коханки, яка все ж таки вірить, що невірні кавалери, Англія і ЗДА (під тиском американської Польонії), вернуться одного дня в обійми і в подарунок принесуть сплетений із золотої пшениці українського... Правобережжя вінок його повітів, а може й областей...

Ціла серія статтей Мацкевіча в офіціозі групи Замку „Тиґодніку" до останньої п. з. „Тут нема надії" (з 10. 6. 1956 р.) була, власне, надхнена тими вибухами заздрости і розчарування „розкапришеної Крисі", що черевичком кидає в те місце, де колись стояв її кавалер. І врешті, в нападі якоїсь „люціда інтерваля" — прийшло заломання, і зневіра, що мрія може сповнитися, породила нове гістеричне рішення — кинутися в обійми „Івана", на злість „Джанові". Рішення, до речі, також обчислене на те, що, може, „Джан" опам'ятається...

Мацкевіч і його ще численні психічні товариші на еміґрації втратили реальний ґрунт під ногами; жили і живуть фантомами і тому зазнають таких трагічних заломань. Вони не всилі вирвати польську політику з поезії, а свою поезію звільнити від політики. До речі, чи тільки поляки?

Небезпечна загра Москви

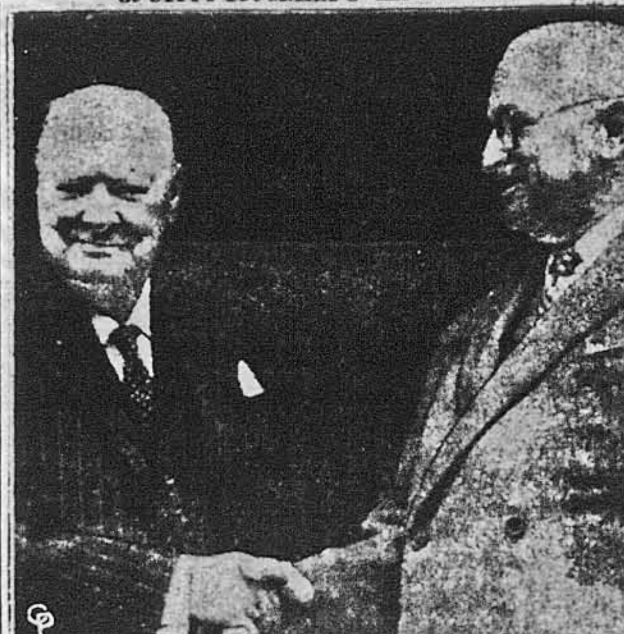
Сучасна Польща переживає т. зв. відлигу. Вона йде не лише згори, але також і „неконтрольовано", як каже дехто з поляків — знизу, спонтанно. Польська „відлига" є найбільше революційна, поступова, всеобіймаюча. Багато поляків на еміґрації вважає, що це — наслідок спротиву польського народу, Католицької Церкви, повного заломання колективізації і взагалі краху большевиків у Польщі. Коли б так дійсно було, мали б добру причину тішитися не лише поляки, але й ми, і взагалі всі поневолені народи. Однак до такої втіхи, на нашу думку, нема причини, а такий погляд занадто оптимістичний і може навіть є наслідком „побожного бажання". Нам здається, що з тими справами є інакше. Москва найкраще знає, що являють собою поляки в краю і закордоном. Після майже двох сторіч такого тісного „взаємовідношення", як це є між Москвою і Варшавою, годі тому навіть дивуватися. Отже, Москва знає, що серед сателітів Польща таки найбільше відпорний бастіон проти большевизму і русифікації, що вона має великий досвід у боротьбі з царатом, чи не найкраще з усіх сателітів знає ментальність росіян. Тим то й поляки небезпечні. Як запобігти цій небезпеці? Можна піти втертою колією сибірських кібіток, терору і т. п. Все це поляки мали. Цісі методи трохи випробувано, але вона не доведе до бажаної Москві цілі.. Тому треба заступити нагайку цукром. Тепер взагалі в СССР мода на „цукор", отже, дати його полякам подвійну порцію. І дають його великодушно і не без успіху, дармащо більшість польської еміграції розцінює це як вимушені поступки. Бо тільки подумати — сьогодні вже є так далеко, що Москва польськими руками зуміла винищити грубі тисячі поляків (цього не було під час царської окупації, цього цілком не знала німецька, гітлерівська окупація). Сьогодні на коляборацію, добровільну, пішли тисячі інтелектуалістів, відбувається переоцінка вартостей і вже є успіхи на шляху до великої російської мети відносно поляків — вирвати у них віру в себе і в Захід. „Англія і ЗДА зрадили польський народ, вони не бажають йому добра і мусять усвідомити собі, що в польському народі не будуть мати приятеля" — більш-менш такими словами говорив Мацкевіч на своїй пресовій конференції в Лондоні, виясняючи причину свого повороту. На польську еміґрацію така заява не матиме великого впливу. Але, здається нам, для немало кого з поляків в краю такі ствердження будуть сигналом для духового пересталення і переорієнтації. Хай спершу тільки тактичної, але й цього вистачає. Москва має час!

Очевидно, вину за все це несе в певній частині Захід і його політика супроти большевизму. Але не без вини, і то великої, також ті польські кола, що досьогодні не зуміли емансипуватися від ілюзійного балясту своєї внутрішньої і зовнішньої політики.

З НОВИХ ЖУРНАЛІВ

- **Жіночий Світ.** Рік VII, ч. 5 (77). Вінніпеґ, травень 1956. Стор. 28.
- **Пу-Гу.** Український Національний Магазин, ч. 85. Авґсбурґ, 1956, стор. 35.
- **Біблос.** Журнал бібліографії, критики і рецензій. Рік II. Ч. 5 (13). Ню Йорк, травень 1956, стор. 16.
- **Український Вістник.** Єпархіяльний орган Української Православної Церкви в Америці. Рік XXVII, ч. I, Ню Йорк, березень 1956. Стор. 16.
- **Наше Життя.** Видає Союз Українок Америки. Рік XIII. Ч. 5. Филаделфія, травень 1956. Стор. 32.
- **Мій приятель.** Журнал для дітей. Рік VIII. Ч. 4 (74). Вінніпеґ, квітень 1956. Стор. 15.
- **Листи до Приятелів.** Рік IV. Ч. 5 (39). Ню Йорк-Торонто, травень 1956. Стор. 16.
- **Світло.** Католицький журнал для українського народу. Рік XIX. Ч. 5. (401). Торонто, травень 1956. Стор. 48.
- **Місіонар.** Рік XI. Ч. 5. Филаделфія, травень 1956. Стор. 129—160.
- **Вісті Братства кол. вояків I УД УНА.** Український Військовий Журнал. Рік VII. Ч. 3-4 (65-66). Мюнхен, березень-квітень, 1956. Стор. 32.
- **На слідах.** Квартальник. Виходить при Українському Національному Музеї. Рік II. Ч. 1. Онтаріо, Каліф., 1956. Стор. 32.
- **Рідна Церква.** Орган Української Православної Думки. Рік V. Ч. 22. Карльсруе (Німеччина), Березень - квітень 1956. Стор. 16.
- **Обнов'яння.** Видає Канадійська Федерація Товариств Українських Студентів „Обнова". Рік II, ч. 1 (2). Вінніпеґ, квітень 1956. Стор. 64.
- **Пороги.** Місячник Літератури, Науки, Культури. Рік VI, ч. 61-63. Буенос Айрес-Ню Йорк, жовтень-грудень 1955. (помилково надруковано — 1954!), стор. 47.
- **Голос Спасителя.** Релігійний місячник. Рік 28. Ч. 5. Йорктон, Саск., травень 1956. Стор. 64.
- **Післанець Правди.** Часопис, присвячений поширенню християнської думки. Рік 30. ч. 3-4, березень-квітень 1956, Честер, Па., 1956, стор. 20.
- **Бюлетень СВУ.** Орган Головної Управи Спілки Визволення України. Рік 5, ч. 1 (17). Мюнхен, 1956, березень-квітень, стор. 12.
- **Вістник.** Український релігійний двотижневик в Канаді. Вінніпеґ. 1956, стор. 16.
- **Вільний Український Робітник.** Рік 5, ч. 2-3. Париж, стор. 16. (Циклостиль).

ЗУСТРІЧ ТРУМАНА З ЧЕРЧІЛЛОМ

Під час свого перебування в Лондоні, кол. президент ЗДА Гаррі С. Труман зустрівся з своїм давнім приятелем, колишнім британським прем'єром Винстоном Черчиллом.

З НОВИХ ВИДАНЬ

НОВІ ПРАЦІ ПРОФ. РУДНИЦЬКОГО

1. Яр. Рудницький, „Подорожі навколо півсвіту — 1955", вид. „Клюбу Приятелів Української Книжки", кн. 25, Вінніпеґ-Торонто 1955.

Під цим жартівливим заголовком, проф. Яр. Рудницький опублікував свої враження з української подорожі по Західній Европі, яку він відбув після 5-го Міжнародного Конґресу Назвознавства (Ономастики), що мав місце в університеті в Салямаиці (Еспанія), в квітні 1955 р.

Автор живо, а не раз і з добрим гумором, описує свої інтересні спостереження при розшуках праць про Україну в бібліотеках, музеях, архівах, університетах та наукових інституціях Еспанії, Швайцарії, Німеччини, Бельгії, Франції, Англії, Голляндії, не поминаючи також Люрду, місця народження Шіллера, Гете, Рембрандта та Шекспіра. Крім розшуків проф. Рудницький зустрічається з відомими науковцями і культурними діячами, чужинцями й українцями.

Книжка невелика, але багата, вдалими спостереженнями про сучасну долю української науки та її зв'язку із західнім світом. Автор з жалем підкреслює, як мало української наукової літератури в бібліотеках Західньої Европи, де крім кількох вбогих брошур нема нічого, що могло б гідно репрезентувати українську науку. Він ствердужє, що „перед півсторіччям Оксфорд був для тодішнього українського культурного світу більше відомий і з ним було більше зв'язків, ніж тепер". Також болючі спостереження про долю українського наукового осередку в Сарселі, та про УВУ в Мюнхені. Гірка доля й українських залишенців в Европі!.. Проф. Рудницький ставить питання: „Що залишило і що залишить наше покоління в духових скарбницях Заходу?"...

Українська „політична" еміґрація повинна таки призадуматись над цим і подбати, щоб хоч вартісні праці про Україну знайшлися у тих бібліотеках.

Цю книжку проф. Рудницького повинен прочитати кожний свідомий українець.

2. Яр. Рудницький, Матеріяли до українсько-канадійської фолкльористики й діялектології, вид. УВАН, збірник Заходознавства III (1), Вінніпеґ 1956, стор. 280.

Це III-ій збірник, що його колись започаткувала Комісія Заходо- й Америкознавства УВАН за ред. Ф. Савченка, та який 25 років тому перестав виходити.

Проф. Рудницький — один з найбільш діяльних учених на американському континенті, зібрав справжні скарби української духової культури від наших поселенців Канади, що їх він й опублікував у грубому томі при грошовій допомозі людей доброї волі. Вистачить лише переглянути зміст книжки, щоб побачити, яке побутове багатство вона в собі містить; ми маємо тут: I. Перекази й спогади про місцевості й місцеві назви, II. Оповідання й спогади про піонерські часи, III. Канадійські сміховинки, IV. Приповідки, V. Звичаєвий і обрядовий фолкльор, VI. Пісні про Канаду, VII. Пісні і спогади про „старий край", VIII. Різне, IX. Із збірки Й. Дзьобка, X. Із спогадів В. Іляняка.

Нарід, що відірваний від рідного ґрунту, але живе на волі компактною масою, зберігає не тільки культурні скарби, принесені з батьківщини, але й творить нові, відповідно до нових обставин життя. Це і свідчить про його вітальну силу та непоборний гін до творчого, продуктивного життя. В різних видах словесности, а головно в піснях українські канадійці висловлюють усі свої життєві радощі й турботи, бажання й сподівання, успіхи й невдачі, зберігаючи при цьому діялект свого рідного села, забарвлюючи його лише „канадизмами". Оці „матеріяли", вартісні самі в собі, можуть бути також предметом досліду для етнолога й діялектолога. Книжку читається як цікаву повість. Не бракує там і екзотичних пригод, особливо в оповіданнях про індіян.

Ця вартісна праця повинна знайтися у всіх, наших і чужих бібліотеках. Варто б зібрати і видати такі матеріяли теж у ЗДА.

Ів. Сидорук

ТАРЗАН, ч. 3691. В огні.

DEEP IN THE CONGO, TARZAN FOUND THE WHIP-LASHED BODY OF A NATIVE-
THE APE-MAN WARILY SNIFFED THE AIR, FOR DANGER STILL LINGERED
BUT HIS SENSITIVE NOSTRILS HAD DETECTED THE PRESENCE OF A SINISTER WITNESS TOO LATE -- BEFORE HE COULD TURN, A RIFLE SHOT BROKE THE JUNGLE STILLNESS!
Distr. by United Feature Syndicate, Inc. 3691

Далеко в Конґо Тарзан знайшов посічене батогом тіло тубільця.

Тарзан обережно втягав носом повітря, бо небезпека ще існувала.

Але його чуйні ніздрі запізно відкрили присутність зловісного свідка, бо поки він обернувся, тишу джунглів розтяв постріл рушниці.

Посмертні Згадки

ЙОСИФ ДИЧКА, предсідник Відд. 379 УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., упокоївся в Бозі 19-го травня 1956 р. Покійний походив зі села Гузіїв, пов. Долина, Зах. Україна. Похорон відбувся 23-го травня з пох. заведення до церкви св. о. Николая, а відтак на цвинтар св. о. Николая. Похороном занимався його кревний Н. Гарасим. В похороні взяли участь Члени Б-ва св. Юрія, Відд. 379. — В. Й. П.!
М. Семків, сек.

ТЕОДОР ГЛИВА, довголітній член 20 Відд. УНСоюзу в Гемтремк, Миш., помер 3-го червня, проживши 68 р. Покійний родився в с. Носів, пов. Підгайці, Зах. Україна. До Америки приїхав 1912 р. і від того року був чесним членом УНСоюзу. Полишив в смутку синів Михайла, Гриця і Івана, доньки Марію і Стефанію та 10 внуків. Похорон відбувся 6-го червня з греко-кат. Церкви при вул. Коммор при участі Родини, Членів та Знайомих, на цвинтар Mt. Olivet в Дітройті, Миш. — В. Й. П.!
А. Триш, секр.

СТЕФАН ПОСТОЛОВСЬКИЙ, молодий член Відд. 57 УНСоюзу в Коговс, Н. Й., помер по недовгій недузі 18-го червня 1956 р., проживши 28 років. Полишив в смутку дружину і 14 місячну донечку, та стареньких батьків тата, маму і сестру Теклю. Похорон відбувся 21-го червня з укр. греко-кат. церкви в Cohoes, N. Y. Похоронено на кладовищі св. Петра і Павла в Waterford, N. Y. — В. Й. П.!

ЯКИМ ОНИСЬКІВ, член Відд. 292 УНСоюзу в Дітройт, Миш., помер 11-го червня 1956 р., проживши 37 років. Покійний родився в Дітройті. Полишив в смутку маму, дружину Едну і малецьку донечку Дарлен. Похорон відбувся 14-го червня з церкви св. І. Хрестителя при Клипер вул. Похоронено його на цвинтарі Holy Cross. — В. Й. П.!
П. Федик, секр.